
VILLISTÄ LÄNNESTÄ.

Indiaani ruhtinaan filosofiaa.

Tom Hoe on Fort Rupertissa asuvain Indiaanein heimopäällikkö. Hän on mahtavaa ruhtinaallista sukua alkujaan, mutta nykyisin hänen suonissaan jo lienee jonkun verran valkoista verta.

Sattumalta nyt vasta tulin miehen tuntemaan ja tutustuin lähemmin, vaikka olemmekin monet vuodet asuneet likeisimpinä naapureina ja monta kesää kalastelleet lohia samoilla vesillä ja pyydystäneet talvisin metsänriistaa samoilla seuduin.

Eräänä päivänä kevätpuolla talvea oli Tom Hoe paluumatkalla Alert Baystä kotiinsa. Vaan matkalla tapasi hänet navakka länsi-vastanen ja tämän kaiken lisäksi vielä tiukka vastavirta, jotka molemmat yhteisvoimin pakotti hänet etsimään suojapaikkaa lähimmästä poukamasta. Indiaaneilla, näet, olkoot he täysi tai puoliverisiä, ruhtinaita tai muita, ei ole kiirettä edes silloinkaan kun ne ovat matkoilla. Niillä on aikaa jumalan-kyllä odottaa viikon tai parikin snotuisampia ilmoja ja myötä-tuulta jossain suojasessa ja muuten mukavassa lahden-poukkanassa. Runastakaan niille ei tule tinkaa milloinkaan. Jos se, minkä matkan varalle ovat varanneet sattuisi loppumaan kesken, on ruuaksi kelpaavaa törkyä yltä kyllin luonnossa. Tuskin lienee sitä paikkaa koko laajalla rannikolla, josta ei indiaani löytäisi jotain ruuaksi kelpaavaa kovakuoriaista tai nilviäistä, jos ei kalaa eikä riistaa sattuisi olemaan saatavissa. Metsästä ne taas tuntevat ja löytävät kaikki syötäväksi kelpaavat juuret ja heinät. Onkos sitte hätää näin ollen lekotella.

Tätä vanhaa heimonsa periaatetta noudattamassa tapasin Tomiin. Oli vetänyt venheensä yläpuolelle korkean-veden rajaa

ja pystyttänyt telttansa viistoon ajopuitten päälle. Sen alla perhe, johon kuului, paitsi Tomia itseä, vaimo, noin vuoden vanha lapsi ja vaimon äiti, vetelivät sikeintä unta, niinkuin yötä ei tätä tarkotusta varten koskaan olisi käytettävänä, vaikka nyt oli kirkkain keskipäivä.

Jo aamupuolla huomasiin tuttua väriä — punasta — ilmestyneen rannikolle. Se loisti puitten oksien välistä. Otettua selvän siitä loitompaa, näkyi sievä, valkonen, tasasauma-vene peitetyn punasilla plänketeillä, suojaksi auringon säteitä vastaan. Mitään, joka olisi osottanut elonmerkkiä, ei ympäriltä näkynyt. Niin suuri ja yleinen kun uteliaisuus tällä rannikolla asujien kesken onkin, on silläkin sentään joitain vaistomaisia rajoja. Ei, näet, pidetä oikeen soveliaana, heti huomattua venhe eli kanootti rantautuneen, mennä niissä olijain pakeille, etenkin vielä silloin, kuin ei näy mitään liikettä. Tottapahan ilmasevat itsensä jos on asiaa. Rantautuneen venheen suhteen olin hetken täten epä tietoinen kuuluisiko se indiaanille vaiko valkoselle. Plänkettien väri todisti edellistä, venhe taas jälkimmäistä. Mutta kun ei vahingossakaan valkonen mies täällä päin käytä punasta väriä, sillä sen värin näkeminen on sille sama kuin härällekin, otaksuin venheen kuuluvan idiaanille.

Puolisten jälkeen en voinut uteliaisuutta enää hillitä. Piti saada selko, sitäkin suuremmalla syyllä, kun koko ajalla ei venheeltäpäin näkynyt pienintäkään liikettä. Tämän päätöksen tulos on jo ennemmin sanottu.

Amoin tietenkin ihmisten nukkua rauhassa. Mitäpä syytä nimillä olisi ollut heitä herätellä. Tottapahan heräävät kun aikansa nukkuvat.

Indiaanit tavallisesti tuntee kulkuneuvoistaan — kanoteista — pitkän matkan päähän. Niihin on ahdettu koko taloushoito, sekä elävä että kuollut kalusto; etenkin silloin jos hänellä on pitempi matka edessä. Ja harvoin se aika onkin vuodesta, jolloin se on tästä vapaa. Useimmat vuoden mittaan tapahtuvat pyynti-, juhla- ja kemuretket tapahtuvat satojen mailien alalla oleviin paikkoihin ja vieläkin laajemmalla alalla asuvien heimokuntain luo. Aina eri paikkaan eri vuotena kokoonnutaan juhlimaan. Juhlat kestävät useampia kuukausia ja ovat ne aina talvisydännä. Alkavat ennen joulua ja loppuvat keväällä maaliskuu- ja huhtikuun

vaihteessa. Näissä juhlissa solmitaan avioliittoja, ratkastaan heimojen välisiä riitaisuuksia, pohditaan yleisiä koko heimoa koskevia kysymyksiä, joihin etupäässä kuulunee kalastus inlentein lohikeittimöihin ja kalojen hinnan määrääminen siellä, sillä indiaanein yksimielisyyttä on siitä kiittäminen että kalojen hinta täällä on kohonnut entisestään siksi mikä se nyt on. Näissä juhlatiloissa valtiokin jakaa vuotuiset indiaaneille tulevat "trahamentit", etupäässä plänkettejä.

Toinen ominaisuus indiaaneilla on se, ettei ne juuri mielellään poikkea edes matkoilla valkosen miehen asuntoon. Lienevät saaneet tarpeekseen näistä. Kielen taitamattomuuskin voi olla yhtenä vastenmielisyyden syynä. Tuntevat itsensä paljon turvallisemmaksi luonnon sylissä, joka oikeastaan onkin heidän ainoa kotinsa ja turvansa. Se on aikojen kuluessa muodostanut heidän luonteensa, käsityksensä ja elämäntapansa yltä oikulliseksi kun sekin on; yhtä vaihtelevaksi, mutta ei silti vähällä alistuvaksi; kylmäveriseksi ja välinpitämättömäksi vaaroista, kiivaaksi, jopa tuliseksikin omaan ja heimonsa arvon tuntemusta määriteltessä.

Indiaanein yhteistoiminnasta olisi monelle sosialistillekin paljon oppimista. Heimon eheys — yksimielisyys — ja hyvinvointi näyttää ja kuulostaa olevan tärkein pyrintöperä — aivan niinkuin socialisteillakin. — Mutta toimintatapa tämän tarkoituksiperän saavuttamiseksi on toinen. Meillä ei yksityisten jäsentemme edut merkitse mitään yhteisten etujen rinnalla, mutta indiaaneilla on päinvastoin. Heille on heimon yhden jäsenen etu sama kuin koko heimon etu. Ja tämä niin vähäpätöseltä näyttävä ero se on luonut eheyden niissä heimoissa joissa sitä järkähtämättä noudatetaan. Tom Hoekin sanoikin tästä sattuvan vertauksellisesti järempänä keskustellessamme:

”Sinulla on pikku sormi kipeä; kipu on koko ruumiissa.”

Illemmällä kun menin rannalle, odottamaan postinnotajaa, joka näkyi tulevan jonkun matkan päässä, oli Tom Hoekin heireillä — aikansa nukuttuaan — ja katseli kiikarilla tulijaa. Sitte hän tuli luokseni; sanoi tulevansa katsomaan "naista joka sou-
taa kuin mies". Kohteliaisuutta palkitaksenne pyysimme hänen tulemaan hetkiseksi taloon, kun hän ei kuitenkaan voisi jat-

kaa matkaa tänä iltana tulen takia. Hän tulikin vaimo ja poika mukanaan.

Pitänee kait vähän tehdä selkoa heidän ulkonäöstään; sisäpuolelle sitä ei niin vähällä ajalla kerkeä kovinkaan pitkälle tunkeutua.

Tom Hoo — nyt vasta nimen sain tietää kun hän sen sanoi — on ulkonäöltään koko lailla siedettävä mies, keskikokoa. Esiintymisestä puuttuu indiaaneille ominainen jäykkyys ja yksitoikkoisuus. Hän väri ei vaaleudessa anna perää ehta indiaanille, mutta piirteet kasvoissa ovat tasaantuneet ja kelpaisivat malliksi kelle valkoselle tahansa. Silmät ja otsa osottivat koko lailla järjellisyttä. Vuoden vanha poika oli täydellinen jäljennös pienoiskoossa isästään. Muija oli tuollainen savolaiskalakukon mallinen, eikä niin sietämätönkään siihen nähden, kun kehui olevansa jo toisissa naimisissa ja ensimmäiset lapset aikuisia.

Tom Hoo sanoi olevansa tulossa Kingeong Inletistä, jossa tänä vuonna oli pidetty heimokunnan vuotuiset juhlat. Sanoi poikenneensa Alert Bayssa tullessaan ja viipyneensä siellä muutamana päivänä hieromassa sopimuksia lohikeittimön hoitajan kanssa indiaanien hankkimisesta Rivers Inletin kalastukseen ensi kalastus-kaudeksi. Nyt oli menossa kotiinsa Fort Rupertiin, jossa ei sanonut olleensa sitte viime syksyn.

“Tuliko sopimus aikaan?” kysyin.

“Ei täydellisesti. Kymmenen senttiä oli heimo hyväksynyt alimmaksi hinnaksi lohelta, johon tyydyttäisi tänä kevänä”, sanoi Tom Hoo.

“Eivätkö suostuneet maksamaan?”

“Se kohta jäi avonaiseksi. Se sovitetaan kalastuksen alnsa Inletissä kun kaikki heimon jäsenet, jotka saapuvat kalastukseen, ovat siellä koolla.”

“Lauletteko selviytyväne riitaisuuksitta ja ilman lakkoa siitä asiasta?”

“Voipi olla vaikea selviytyä voitolla. Valkosia miehiä on paljo. Ne menevät kalaan vaikka indiaanit ei menisikään. Känärät tietävät sen ja ne vitkuttelevat viimeiseen saakka. Sitte laittavat valkoset kalaan ja sanovat meille: “valkoset ovat tyytynneet kalastamaan entisellä hinnalla. Menkää jos tahdotte,

sillä hiunalla, tekin.” Ja on sitä pitänyt mennä mukana, paitsi toissa kesänä. Silloin tehtiin pysty ja saatiin kalan hinta nou-semaan kahdeksaan senttiin. Valkokset olivat jo silloinkin olleet jonkun kerran ulkona verkkoineen, mutta indiaanit ei lähte-neet. Alkuperäinen vaatimus oli 15 senttiä kalalta entisen 7 sentin sijaan, mutta 8 senttiin se supistui. Sama hinta makset-tiin sitte valkosillekin, vaikkei ne sitä olleetkaan vaatimassa.”

Se mitä Tom Hoo sanoi, oli liiaksikin totta. Olin useam-pana kesänä peräkkäin siellä kalastanut ja joka kesä kuullut samaa indiaaneilta, että valkoset ja japsit polkevat alas kalan hintaa sillä, että rientävät ensimmäisenä kalastamaan. Indiaa-nit eivät valkosilta vaatisi muuta kuin sen, jotta pysyisivät alal-aaan niin kauvan kuu he lähtevät ulos ja tästä olisi sitte etua molemmille.

Melkeinpä minua hävetti seisoa sanatonna tuon puolivillin ja valkoisilta niin ylönkatsotun heimon johtajan edessä. Mitä hän oli puhunut, koski minuun yhtä paljon kun toisiinkin, jotka tietensä tai tietämättään olivat polkeneet alas kalanhintaa. To-sin eräänä kesänä, samana, jolloin indiaanit kiihkeimmän olivat vaatineet hintaa korotettavaksi, menin puolisentoista viikkoa myöhemmin kalastukseen kuin tavallista. Mutta se ei olisi kel-vannut puolustukseksi. Jos olisin ollut ajallaankin siellä, olisin varmasti mennyt ensimmäisten menijäin mukana kalaan. Sitä-paitsi tuli vastaan monta venhe- ja kanootti-kuntaa indiaaneja paluumatkalla Inletistä. Ne juttelivat ettei siellä ole enää saa-tavana verkkoja eikä venheitä. Minä sain silti ne molemmat. Syy oli kuitenkin siinä, että keittiöiden pomot tahtoivat näyttää valtaansa muutamille niskottelijoille, eivätkä antaneet näille verkkoja vaikka niitä oli kyllä.

Jotain sitä indiaani-ruhtinaalle piti puheen jatkoksi sanoa. Virkoin sentähden:

“Tokko valkoset ovat edes tienneet teidän korotus-yrityk-siänne?

“Ovat ne tienneet”, vastasi hän. “On kutsuttu kokouk-siimme kaikki sellaiset valkoset, jotka ymmärtävät chinockia ja heitä on pyydetty ilmoittamaan kaikki päätöksemme toisille.”

“Oletteko siitä varmat, että ne ovat ilmoittaneet päätök-senne sellaisinaan? Olen minäkin joka vuosi kuullut teidän hom-

mistanne kalanhinnan korottamiseksi. Mutta se mitä olen kuulut on ollut hyvin sekavaa ja siitä on puhuttu valkosten miesten kesken enempi ylenkatseella ja ivalla.”

Se sattui arkaan paikkaan. Nyt oli Tom Hoen vuoro olla äänetönä. Hän tiesi ja tunsu hyvin, minkälaisia käsitteitä valkosilla oli heistä. Ja ne käsitteet eivät tavallisesti olleet paljo eläinkuntaa yläpuolla. Jatkoin siitä syystä:

“Jospa ne, jotka taitavat puhua chinoekia, ovatkin pomojen vakoilijoita, palkattuja kätyrejä?”

“Nyt minä en ymmärrä sinua”, sanoi päällikkö.

“Keittiöiden johtajat maksavat niille palkan siitä, että ne urkkivat tietoonsa teidän tuuminkinne ja ilmoittavat ne heille ja sitte yhtenä nuokkaavat koko teidän hyvän hommanne laulaksi, joka sellaisena syötetään toisille valkosille.” selitin.

“Voipi se niinkin olla”, myönsi Hoo.

“Niin se juuri on, eikä mitenkään muuten”, lisäsin. “On otettava huomioon, että samat henkilöt, jotka on olleet teidän luottamusmiehinä valkosten välillä, ovat tavallisesti paremmissa väleissä johtomiesten kanssa.”

“Minulle juuri tarjottiin”, sanoi Hoo, “viisi dollaria, entisen kahden asemasta, joka miehestä, jonka saan hommatuksi kalastukseen ensi kesänä, kuitenkin sillä ehdolla, että kalan hinta pysyy entisellään.”

“Siinähan on todistus. Mäitkö heimosi?”

“Meidän esi-historiasta näihin päiviin saakka, ei ole tapausta, jossa päällikkö olisi pettänyt kansansa.”

“Mitä se on muuta kuu pettämistä ja myöntiä, jota tähän asti olet kahdella dollarilla harjoittanut?”

“Sen tietää jokainen heimon jäsen. Ja tulevat tietämään senkin, jos saan viisi dollaria, sillä sen saaminen juuri riippuu heidän myöntymisestään. Parempi on ottaa vähäkin jos enempi ei saa.”

Tämä oli minulle oikeata indiaani-filosofiaa verrattuna Tomin edellä oleviin kausanvaltaisuutta uhkuviin puhenäytteisiin. Tom Hoo sanoi joka kesä välittäneensä keskimäärin sata indiaania kalastukseen. Tästä hän on ansainnut pari sataa dollaria vuosittain. Nyt hänelle on luvassa viisisataa samasta määrästä, jos kalan hinta pysyy entisellään, s. t. s., jos hän voi vai-

kuttaa siihen suuntaan, ettei se nouse. Sitte Tom Hoe sanoo tämän kaiken tapahtuvan heimon tietien. Toisin sanoen: heimo on tyytyväinen, vaikkei kalan hinta kohoakaan, kunhan päällikkö saa vaan sievät rahat, vaikka sentin korotus olisikin jo laskettava tuhansissa dollareissa sataa kalastajaa kohti.

Kun puhelu tästä asiasta ei oikein enää tahtonut sujua, kysäisin puheen jatkoksi, oliko paljokin heimon jäseniä kokoontunut juhlille.

“Paljo oli”, sanoi Tom. “Likelle puoli tuhatta.”

“Siellä on kauppias tehnyt hyvästi rahaa tänä talvena”, jatkoin.

“Ei niinkään”, Tom naurahti. “Heimo vei itse mitä tarvitsi.”

“Mutta johan sellainen joukko tarvitsee eri tavalla topeskaa talven mitassa”, sanoin.

“Tarvitsee kyllä. Rahtilaiva toikin sinne 2.000 säkkiä jauhoja, noin 500 laatikkoa kuivia piskettejä, sekä paljo muuta tavaraa, kaikki heimolle.”

“Heimonne käyttää siis yhteisostoa”, kysyin.

“Kyllä sitäkin käytetään, mutta näin juhlien aikana päälliköt ostavat suurimman osan omillaan. Nämä ostokset jaetaan sitte tasan heimon jäsenten kesken.”

“Paljonko sinä ostit tavaraa?”

“Ei paljo, 125 säkkiä jauhoja ja 150 laatikkoa piskettejä.” Sitte Tom Hoe kertoi erään päällikön menettäneen tuhatkunta dollaria ja toisten enempi ja vähempi kuin hän, ja lisäsi hyvin merkitsevästi: “ei valkoinen kauppias tehnyt paljon indiaaneilta.”

Tämän puhelun perästä kohosi indiaani-päällikkö koko lailla silmissäni. Olihan niillä sentään järkeen perustuvat syynsäkin, miksi päälliköt ottavat päärahat lohikeittimöiden omistajilta. Kun ei näet olla varmoja, josko he yksinään voivat saada hinnan nousemaan lohelle, niin koettavat sitä edes vähä pää-rahalla korottaa, jakaen sen sitte heimolle antimina, jolle se oikeastaan kokonaisuudessaan kuuluukin. Sillä tavalla päälliköt estävät edes osiksi heimon yksityiset jäsenet joutumasta kauppias-nylkyrien käsiin ja indiaanit saavat hieman paremman hinnan kalalle silti kun valkoset kalastajat.

Näittenkin rumareita kihisee keväisin rantakaupungeissa, mutta ne ovat yhtä maata isäntien kanssa, syömässä heimoaan.

Neuvoin Tom Hoen toisten indiaani-päällikköjen kanssa ryhtymään neuvotteluihin Vancouverin sosialisti-järjestön kanssa, saamalla aikaan sopimus, jonka nojalla järjestö ottaisi pitääkseen huolen valko-ihoisten kalastajain lähettämisen tarpeellisesta lukumäärästä kaikkiin pohjosessa oleviin kalastuspaikkoihin, keskusteltuaan kuitenkin ensin indiaanein ja keittimön omistajain kanssa kalastukseen tarvittavasta miesmäärästä ja sovittua kalan hinnasta kunakin kesänä. Sitä tietä ehkä voitaisi lähentyä toisiaan, nykyisin ollessa järjestymättöminä, on muuten mahdoton.

Tom Hoen mietti hetken, sitte hän sanoi: "valkoinen mies ei koskaan harrasta punanahkan etua; ei oman heimonsakaan — omaansa vaan. — Se harrastaa dollaria; lisää dollaria. Nyt valkoset miehet juoksee kun sudet metsiä ristin ristin — Tom näytti käsiliään miten ne juoksevat — ja etsivät dollareita... Niitä kasvaa nyt puissa. Vetävät ne ulos koneillaan. Rainnaavat ja raiskaavat meidän mahtavat, ikivanhat metsämme. Karakoittavat riistan pois. Indianin sydän vuotaa verta tätä nähdessä. Nähdessä kuinka meidän maita, metsiä ja vesiä ryösteetään. Ei mitään hyvää valkoselta odotettavana. Se on samallainen kuin pirun kala."

"Sosialistit eivät ainakaan sanallisesti tunnusta mitään eroa kansain rajoissa ja värissä. Niitten tunnuslause on: yhtäläiset edut kaikille."

Emil Huukkala.